

The background features a light blue gradient with three large, semi-transparent blue circles of varying sizes. Two thin blue lines cross the page diagonally, one from the top-left to the bottom-right, and another from the top-right to the bottom-left.

ОТЧЕТ

Регионален исторически музей „Стою Шишков“ -
Смолян

ЗА ДЕЙНОСТТА ПРЕЗ 2018 ГОДИНА

Таня Марева
17/01/2019

ДЕЙНОСТИ
НА РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ
„СТОЮ ШИШКОВ“ – СМОЛЯН
ЗА 2018 ГОДИНА

УСТОЙЧИВИ ПРИОРИТЕТНИ ЗАДАЧИ:

Изпълнение мисията на музея и на планираните задачи, съгласно „Правилник за устройството и дейността на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян“ и изискванията на българското законодателство за културното наследство и музеите.

Ефективен музеен мениджмънт и маркетинг. Политика за динамична и модерна презентация на движимите културни ценности (ДКЦ) от музейните фондове.

Опазване, експертиза и контрол на ДКЦ, притежание на музея. Дигитализация на музейни фондове – въвеждане данни в електронните информационни масиви по собствено разработена Музейна информационна система за нови постъпили културни ценности и допълване на информацията за наличните ДКЦ.

Подобряване условията и усъвършенстване системите за сигурност за съхранение на ДКЦ.

Дейности, обвързани с естеството на институцията като научно-изследователска. Организация и участия в наши и външни научни форуми.

Адекватно и научно-издържано, пряко и интерактивно популяризиране на културното наследство на Смолянска област. Задоволяване на потребностите на съвременната музейна публика, ползваща предлаганите от нас услуги и посещаваща експозицията, изложбите, образователните програми и други инициативи. Възпитаване на бъдещата музейна публика.

Повишаване квалификацията на експертите, работещи в институцията чрез включването им в различни изследователски и популяризаторски програми и проекти, поощряване за самоусъвършенстване, учене през целия живот и създаване на авторски разработки.

ВОДЕЩИ ЗАДАЧИ ЗА 2018 ГОДИНА:

1. Утвърждаване на институцията като културен и научен институт с регионални функции за Смолянска област, който издирва, изучава, опазва и представя културни и природни ценности и образци с познавателна, образователна, изследователска и естетическа цел.
2. Професионална и коректна експертна музейна дейност.
3. Опазване на фондовите единици и регулярно представяне на интернет страницата на институцията на нови статии в меню „Виртуални фондове“.
4. Иновативни подходи в работата с публикации.

СЪБИРАТЕЛСКА И ФОНДОВА ДЕЙНОСТ

Събирателската дейност е подчинена на дългосрочните и годишни планове на отделите. Извършва се от музейните експерти, работещи в различни области на историческото и културното познание. През 2018 г. в музейните фондове са постъпили общо 561 единици: 422 движими културни ценности (ДКЦ) и 139 предмета в научно-спомогателен фонд.

Фондовата дейност в РИМ-Смолян е регламентирана от Закона за културното наследство, съответните Наредби на министъра на културата, вътрешни правилници и заповеди на директора, съобразени с европейските политики и препоръки в областта на културното наследство. Основно тя обхваща процеси на експертиза, идентификация, регистрация и завеждане в инвентарни книги на новопостъпили движими културни ценности и единици в научно-спомогателните фондове и в Научния архив, допълване документацията за налични ДКЦ. Изпълнява се самостоятелно или в екип от експертите на музея.

I. Идентификация на движими културни ценности по смисъла на чл. 96 от Закона за културното наследство.

През 2018 г. са проведени 8 заседания на комисии по идентификация за попълване на музейните фондове за придобити чрез дарения от частни лица и предадени от експертите на музея вещи от тематични експедиции и кампании. Проведени са 5 заседания на комисии по идентификация по заявка на физически лица. За резултатите от идентификацията – служебна и по външни заявки, са изготвени 601 експертни заключения. Издадени са 5 удостоверения по чл. 17, ал. 2, т. 1 от Наредба № Н-3/03.12.2009 г.

II. Регистрация, научно описание и научно-техническа обработка.

На основание чл.10 от Наредба № Н-6 за формиране и управление на музейните фондове на Министерство на културата, със заповед № РД-11-1/02.01.2018 г. е назначена Фондова комисия. Тя е провела 8 заседания, на които са представени и разгледани общо **561** единици, разпределени по музейните фондове както следва:

Вид Фонд	Основен фонд	Спомогателен фонд
Археология	36	74
Нумизматика	13	40
Оръжейна колекция	1	-
Най-нова история	224	9
Нова история	148	-
Фолклор	-	16
ОБЩО:	422	139

Заведени са и други регистрирани постъпления като материалите, предадени в Научния архив, свързани с конкретни музейни дейности – общо 51 архивни единици.

Общо регистрираните постъпления през 2018 г. възлизат на **612 единици** (ДКЦ, предмети в научно-спомогателен фонд, документи в Научен архив). Всички те са заведени в съответните инвентарни книги и регистри и предадени за съхранение по установения ред на материално-отговорните лица.

КАТАЛОГ

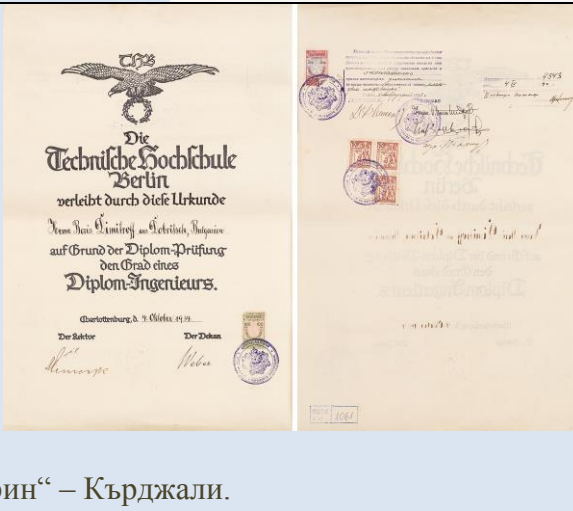

на 20 подобрани ДКЦ, постъпили във фондовете през 2018 година

1	<p>Инв. № А-1854 <i>Връх на стрела</i> XII-XIII в. <i>Колекция „Всекидневие в родопските крепости“.</i> Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Консервация: Емилия Колева.</p>	
2	<p>Инв. № А-1855 <i>Връх на стрела</i> XI-XII в. <i>Колекция „Всекидневие в родопските крепости“.</i> Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Консервация: Емилия Колева.</p>	
3	<p>Инв. № А-1861 <i>Връх на стрела</i> VI в. <i>Колекция „Всекидневие в родопските крепости“.</i> Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Консервация: Емилия Колева.</p>	
4	<p>Инв. № А-1865 <i>Връх на стрела</i> VI в. <i>Колекция „Всекидневие в родопските крепости“.</i> Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Консервация: Емилия Колева.</p>	

5	<p>Инв. № А-1859 Стомна VI в. Колекция „Всекидневие в родопските крепости“. Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата.</p>	
6	<p>Инв. № А-1860 Ключ, VI в. Колекция „Всекидневие в родопските крепости“. Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Консервация: Емилия Колева.</p>	
7	<p>Инв. № А-1857 Гривна, детска VI в. Колекция „Всекидневие в родопските крепости“. Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Консервация: Емилия Колева.</p>	
8	<p>Инв. № А-1862 Обеца VI в. Колекция „Всекидневие в родопските крепости“. Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Консервация: Емилия Колева.</p>	
9	<p>Инв. № А-1864 Апликация, кост XII-XIII в. Колекция „Всекидневие в родопските крепости“. Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата. Реставрация и консервация: Емилия Колева.</p>	

10	<p>Инв. № А-1856 <i>Брадвичка, каменна</i> <i>Късен халколит (4300-3900 пр. Хр.)</i> <i>Колекция „Всекидневие в родопските крепости“.</i> Археологическо проучване на Момчилова крепост през 2017 г., финансирано от Министерство на културата.</p>	
11	<p>Инв. № К-865-1 <i>Медал за заслуга (сребърен)</i> <i>Преди 1915 г.</i> <i>Колекция „Персонални воински отличия“.</i> Връчен на фелдф. Атанас Иванов, родом от Чепеларе, участник в три последователни войни (I и II Балкански и в Първата световна война), артилерист, служил в Трети артилерийски на Н.Ц.В. Престононаследника полк. Предаден заедно с кутия към ордена (Инв. № К-865-2). Семейна снимка на фелдф. Иванов от 1915 г. показва, че вече е удостоен с отличието.</p>	
12	<p>Инв. № К-862 <i>Воиншка знак на Орден „За храброст“, III ст.</i> <i>1915 г.</i> <i>Колекция „Персонални воински отличия“.</i> Връчен на артилериста фелдф. Атанас Иванов по Заповед № 44 от 28 юни 1915 г. на командването на Трети артилерийски на Н.Ц.В. Престононаследника полк „за отличие в боевете на 23-24 юни и 2-10 юли 1913 г.“ на 10-а н.с.с. батарея в Македония.</p>	
13	<p>Инв. № К-961 <i>Пръстен</i> <i>XX в. (1915-1917 г.)</i> <i>Колекция „Реликви от Първата световна война“.</i> Принадлежал на фелдф. Атанас Иванов, родом от Чепеларе, служил в в Трети планински артилерийски на Н.Ц.В. Престононаследника полк, реструктуриран през Първата световна война в 18-и артилерийски полк към 2-а Българска армия. Паметен знак за офицерския и подофицерския състав на 2-ра армия, действала на Македонския фронт по време на Първата световна война, в периода 1915-1917 г.</p>	

14	<p>Инв. № К-866 <i>Пощенска карта</i> 4-8.IV.1905 г. Колекция „Военна поща“. Открито писмо от Н. Кацаров до Атанас Иванов Дойчинов, служещ в Софийски огнестрелен склад, относно военната служба на получателя. С фотография на изпращача.</p>	
15	<p>Инв. № С-1253 <i>Архитектурен проект – идейна рисунка</i> 1953 г. Колекция „Почетни граждани на Смолян“. Идейна рисунка на сграда за читалище „Орфееви гори“ в Райково, към дипломната работа на арх. Петър Петров (1925-2007 г.) при завършване на Държавната политехника. Арх. Петър Петров е главен архитект на Смолян от 1959 г. до 1986 г., удостоен със званието Почетен гражданин на Смолян през 2001 г.</p>	
16	<p>Инв. № С-1256 <i>Кинокамера "Admira 8 Па"</i> 1954 г. Колекция „Почетни граждани на Смолян“. Принадлежала на арх. Петър Петров. Произведена в Чехословакия.</p>	
17	<p>Инв. № С-1237 <i>Радиоапарат</i> 1961 г. Колекция „Техника“. Собственоръчно произведен от Алдин Събинов Мезински (1914-1979 г.), първи радиотехник и майстор на радиоапарати в Смолянско. Открива собствен радиосервиз през 1938 г.</p>	

18	<p>Инв. № С-1238 Портативно радио 1964 г. Колекция „Техника“. Собственоръчно произведено от Алдин Събинов Мезински (1914-1979 г.), радиотехник и майстор на радиоапарати.</p>	
19	<p>Инв. № С-1061 Диплом за висше образование 1934 г. Колекция „Технически специалисти в Родопите“ Диплом на Борис Димитров за завършено висше образование по електротехника във Висшето техническо училище – Берлин. Инж. Борис Димитров е назначен през 1940 г. като енергетик в Минно акционерно дружество „Пирин“ – Кърджали.</p>	
20	<p>Инв. № С-1067 Омметър 60-те години на ХХ в.. Колекция „Техника“. Принадлежал на инж. Борис Димитров – главен енергетик в МОК „ГОРУБСО“, VI РУ Кърджали до пенсионирането му през 1975 г.</p>	

Паспортизацията на фондовете е една от постоянните дейности на музейната институция. Продължава чрез попълване на електронни формати на научни паспорти. Регулярно са актуализирани електронните научни паспорти в графите за движение, консервация, публикации и допълнително проучване на наличните ДКЦ.

III. Музейна информационна система (МИС).

Музейната информационна система (МИС) в РИМ-Смолян е собствена разработка – бази данни под управление на MS Access 2010 в пет модула: „Фондове“, „Научен архив“, „Библиотека“, „Фотоархив-негативи“ и „Библиография“.

В модул „Фондове“ изцяло е въведена текстовата информация от инвентарните книги (23 031 ДКЦ в основен фонд, 7333 в спомагателен фонд). Базата данни основно се използва за служебни цели – за печат на експертни заключения от идентификации и на научни паспорти, описи от инвентаризации, проследяване на движението на ДКЦ при временни изложби и консервационно-реставрационни дейности, справки по различни критерии за служебно ползване, както и по заявка на външни потребители.

В изпълнение на приоритетната за музея задача за дигитализация на музейните ценности през отчетната година са заснети 1196 предмета (от тях 561 новопостъпили) с общо 1954 цифрови изображения. Общият брой заснети ДКЦ с въведени в базата данни изображения е 16 511 с 26 659 файла.

Модул „Научен архив“ съдържа данни за 3297 архивни единици, „Библиотека“ – за 13 927 книги, „Фотоархив“ – описания на 107 184 кадъра негативи и диапозитиви, „Библиография“ – 3442 заглавия.

Непрекъснато нарастващият архив с дигиталните изображения се управлява по два модела. Първият се отнася за на музейните фондови единици. Тези снимки са организирани на основа „име на файл“, където името на файла започва с инвентарния номер на предмета. Използват се две версии на снимките – оригиналната висока резолюция и умалено до 700 пиксела копие за онагледяване в модул „Фондове“.

Вторият модел са отнася за събитийните снимки (репортажи, документиране на изследователска дейност, рекламно-информационни материали и т.н.). Те се описват с метаданни в полета IPTC и се въвеждат в безплатния програмен продукт за управление на цифрови изображения Daminion: в три каталожни файла с общо 42 166 описани снимки, т.е. за отчетната 2018 г. са прибавени с описанията им 2226 кадъра.

В дейността на отдел „Фондове“ се обръща внимание на защитата на електронните данни. За целта е въвежда следната практика: компютърната мрежа на РИМ-Смолян е изградена по модел с равнопоставен достъп (peer-to-peer). Работните бази данни са разположени в папки с разрешен достъп за всеки компютър в мрежата. Периодично се правят архивни копия на базите данни и на дигиталните изображения на още два компютъра, и на външен архивен диск.

Съгласно политиката на РИМ – Смолян за обновление на материалната база по изпълнение на задачите за попълване и поддръжка на електронна база-данни за фондовете през 2018 г. са закупени две компютърни конфигурации, разпределени по една към отделите „Археология“ и „Нова и най-нова история“.

IV. Опазване и контрол на движимите културни ценности.

През 2018 г. по заповеди на директора са завършени следните инвентаризации на музейните фондове на РИМ-Смолян:

- Цялостна инвентаризация и приемане-предаване между материално отговорни лица на фондове:

- ✓ Фонд „Научен архив“;
- ✓ Колекция „Едри тъкани“;
- ✓ Колекция „Дърво“, съхранявана във фондови клетки № 3 и № 4

- Цялостна инвентаризация на фондове:

- ✓ „Обреден реквизит“
- ✓ „Фолклор“
- ✓ „Оръжие“
- ✓ „Ласло Наги“
- ✓ „Оригинални произведения на изкуството“
- ✓ „Кирил Маджаров“

- Инвентаризация по репрезентативен метод на фондове:

- ✓ „Етнография“
- ✓ „История на България XV-XIX век“
- ✓ „Нумизматика“
- ✓ „Най-нова история на България“
- ✓ „Археология“
- ✓ „Дичо Петров“
- ✓ „Нова история на България“
- ✓ Фонд „Дарение о.з.полк. Райчо П. Харбалиев“

- Годишна инвентаризация на културни ценности от благородни метали, заведени в музейните фондове.

През 2018 г. в консервационно-реставрационното ателие на музея, където работи щатен експерт, включен в регистъра на Министерство на културата на лицата по чл. 165, ал.1 от ЗКН, е извършено почистване и консервация на 46 предмета - ДКЦ и новопостъпили, от различен материал (основно дърво), сред които технически съоръжения за домашна употреба (шевни машини, грамофон). главно от фондове „Етнография“ и „Най-нова история“.

В рамките на проект за археологически проучвания на „Момчилова крепост“ в с. Градът, община Смолян, на външен експерт – преподавател в Националната художествена академия, е възложена работата по консервация на 15 метални находки, чиято идентификация предстои в началото на 2019 година.

Целогодишно е провеждано регулярно наблюдение и коригиране на температурно-влажностния режим в помещенията за съхранение на ДКЦ и на материалите в научно-спомогателните фондове на музея. Планово са извършени годишната дезинфекция, дезинсекция и дератизация на фондовите помещения и цялостно на сградата.

V. Дигитализация и споделяне в интернет на информация за музейните фондове.

По водеща планова задача и съобразно Препоръката на Европейската комисия от 27.10.2011 г. относно цифровизацията и предоставянето чрез интернет на материали в областта на културата, както и съхранението на материали в цифров вид, са представени нови 8 **музейни колекции** на институционалния сайт в меню „Виртуални фондове“. По проекта работят уредници - експерти в различни области, като постоянни членове на екипите са Атанас Киряков, разработил МИС на музея и отговарящ за качеството на изображенията в галериите към отделните теми и Донка Симеонова, превод на английски език и логистика.

Публикуваните през 2018 г. колекции са:

- Колекция „Средновековни накити-наушници“ с галерия от 20 изображения на ДКЦ – автор Дамян Дамянов;
- Колекция „Римски провинциални монети“ с галерия за 31 ДКЦ – автор д-р Николай Бояджиев;

- Колекции „Медни съдове“ с галерия за 51 ДКЦ и „Анастас Иванов (Бай Тасо)“ с галерия за 44 ДКЦ – автор Ваня Йорданова;
- Колекция „Ласло Наги в творчеството на българските художници“ с галерия за 25 ДКЦ – автор Цвета Колева;
- Колекция „Реликви от Илинденско-Преображенското въстание 1903 г. в Средните Родопи“ с галерия за 29 ДКЦ – автор Златка Петрова;
- Колекция „Изкуство, вдъхновено от митове и легенди“ с галерия за 20 ДКЦ – автор Блага Илчева;
- Колекция „Родопски халища“ с галерия от 86 изображения на ДКЦ – автор Таня Марева.

VI. Методическа дейност

Периодично се предоставя методическа помощ по заявка от страна на музеи и обществени колекции, регистрирани на територията на Област Смолян. През 2018 г. такава е поискана и осигурена на община Мадан. Трима музейни експерти са включени в работата на комисия за установяване на фактическо състояние на предметите от Музейна сбирка към училище „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Върбина, с оглед приемане-предаване и преместване в сградата на читалището. Оказана е методическа помощ при подготовката на документацията за вписване в регистъра на обществените колекции към Министерство на културата.

По искане на Община Смолян е оказано съдействие с допълване на читалищната сбирка в с. Петково със снимки, чертежи и исторически данни за старинните мостове в селото, с оглед изпълнение на проект с местно значение за въздействие върху туристическата инфраструктура.

Методическата помощ за обществената колекция към читалището в с. Момчиловци е обвързана с изпълнение на проект за реновиране на експозицията - за проектиране на нови витрини.

Проведени са консултации по искане на колеги от РИМ – Кърджали за организация на лятна ученическа школа в музея.

ПОДДРЪЖКА НА МАТЕРИАЛНАТА БАЗА

Със средства от бюджета на институцията е направен текущ ремонт на санитарен възел в административната сграда на музея.

ЕКСПОЗИЦИОННА ДЕЙНОСТ

1. Новосъздадени изложби и музейни кътове от РИМ-Смолян:

- **„За честта и славата на България“**, веществена и фотодокументална изложба за наградните отличия на Царство България и НРБ, за колекционера и автор на някои от отличия о.з. полк. Райчо Харбалиев, по повод националния празник 3 март. **Изложбата е получила знака „2018 – Европейска година на културното наследство“;**

- **„Монети от европейските земи“**, веществена и фотодокументална изложба за монетната циркулация и търговския обмен в Родопите през античността и средновековието, по повод 18 май – международен ден на музеите;
- **„Родопски чанове и тюмбелеци“**, веществена, посветена на 21 септември – световен ден на мира, обвързана с инициативата „Нека първият им звън изрече думата „мир“ – Камбанен звън из цяла Европа“, организирана от Федерална република Германия. Изложбата е част от програмата на музея за Европейски дни на наследството – 2018, септември-октомври;
- **„Костадин Илчев – гайдарят, учителят, майсторът“**, веществена и фотодокументална, с аудио-визуална част, посветена на личност – почетен гражданин на Смолян и живо човешко наследство, открита в навечерието на Празника на община Смолян – 19 октомври. **Изложбата е получила знака „2018 – Европейска година на културното наследство“**;
- **„Христо Попконстантинов – виден родопевед, книжовник и общественик“**, фотодокументална, посветена на 160-годишнината от рождението му, октомври.

2. Наши изложби и музейни показатели, гостували в музеи, институции и на други места:

- **„Родопите и Руско-турската война 1878-1878 г.“**, фотодокументална, експонирана в Областна управа Смолян по повод 3 март – Национален празник на Република България, февруари-март;
- **„Върви, народе възродени“ към познание, духовно съвършенство, европейско единение**, веществена и фотодокументална, гостувала в РИМ-Ловеч, май-септември;
- **„Спомени за родопското овчарство“**, фотодокументална изложба с анотации на български и английски език, представена в рамките на VII Национален събор на овцевъдите в България, проведен край Петропавловския манастир, община Лясковец, област Велико Търново, май;
- **„Родопски легенди и разкази“**, тематично подбрани произведения от колекция „Графики“ на фонд „Произведения на изкуството“, гостувала в Исторически музей – Батак, юли-септември;
- **„Християнско наследство в Родопите – църкви и манастири“**, фотодокументална, гостувала последователно в Историческите музеи в Свиленград и Харманли, май – декември.
- През 2018 г. на два пъти е организиран бутиков показ на пушка „Уинчестър“, обр. 1866, лично оръжие на капитан Петко Киряков – деец на българското национално-освободително движение, закрилник на родопчани по време на Руско-турската война 1878 г. За трета поредна година „пушката на Капитан Петко войвода“ води шествието на сдружение „Родопски хайдутини“ в Смолян, кв. Устово, по повод Националния празник 3 март. Оръжието е представено за втори път в Чепеларе, в рамките на Националните хайдушки празници „Капитан Петко войвода“. Експонирано е в зала на „Музей на ските“ (в сградата на читалище „Родопска искра“) за пет часа, след това участва във възстановка на посрещането на Капитан Петко войвода на общоградско тържество пред паметника на героя в Чепеларе.

3. Участие на наши експонати в съвместни изложби с други институции:

- Предоставени са 16 ДКЦ (сватбени тъкани с шевици и части от тях, извезани с шевици) от фонд „Етнография“ за изложбата „По шевицата ще ги познаете“ на РИМ-Шумен, финансирана от Министерство на културата, показана в РИМ-Шумен и в РЕМ- Пловдив, септември-декември.

4. Външни изложби, експонирани в залите на РИМ-Смолян и обслужвани от екскурзоводския екип на музея:

- „Полша – страна на забележителности, включени в списъка на световното културно наследство на ЮНЕСКО“, фотодокументална изложба, предоставена от Полския културен институт в София, посветена на 18 април, ден на паметниците на културата и забележителните места, април-май.

НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Планирани експедиции:

1. Редовни археологически разкопки на обект „Момчилова крепост“, с. Градът, общ. Смолян по Програмата за теренни археологически проучвания на Министерство на културата за 2018 г., август.

2. Теренни археологически обходи:

- за 10 дни в землището на гр. Неделино, по програма на преподаватели по археология и география и студенти от ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, финансирана от община Неделино, ноември;
- за 20 дни на територията на община Девин, с акцент в землището на с. Осиково, по договор с Туристическо дружество „Орфей-1970“ – Девин, октомври-ноември;

3. Фотозаснемания на тема „Памет за родопското гайдарство“, юни-август. **Включени наблюдения** със заснемане на фото и видеоматериали на Първия национален гайдарски събор „Апостол Кисъв“ в с. Стойките, община Смолян, септември.

4. Анкетирание по темите: „Селищни празници“ и „Календарни празници и обичаи“, „Събори и фолклорни фестивали“, януари-юли. Използван е ресурс чрез програма „Студентски практики – 2018“.

В резултат от научно-изследователската дейност в различни издания **са публикувани 25 научни и научно-популярни разработки** на наши музейни специалисти, които са ценни допълнения към библиографията за историята и културата на Среднородопския край. При интерес могат да бъдат предоставени чрез „Справочно-информационната служба“ на РИМ-Смолян, ако ни пишете на e-mail: rim.smolyan@gmail.com.

Отпечатано през 2018 г.:

Албена Чобанова, Емблеми и гербове на родопските селища (по материали от фондовете на музея). – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 221-234.

Дамян Дамянов, Обитавани пещери в Средните Родопи. Археологическо проучване на пещера Улея в землището на с. Моголища, община Смолян. – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 117-152.

Дамян Дамянов, Колективна находка от калъпи от с. Могилица, Смолянско. – В: Злато и бронз. Метали, технологии и междурегионални контакти на територията на Източните Балкани през бронзовата епоха. София, 2018, 392-394.

Танева, С., Д. Дамянов, П. Георгиев, М. Валентинова, Н. Бояджиев, Теренни издирвания в землищата на селата Касък и Змеица и град Доспат, община Доспат и град Сърница, община Сърница. – Археологически открития и разкопки през 2017 г. София: НАИМ БАН, 2018, 636-639.

Д-р Николай Бояджиев, Средновековна крепост край село Кошница, община Смолян. – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 153-164.

Д-р Николай Бояджиев, Археологическо проучване на ранновизантийска и средновековна крепост „Момчилова крепост“ в м. Градище, с. Градът, об. Смолян. – Археологически открития и разкопки през 2017 г. София: НАИМ БАН, 2018, 480-483.

Ваня Йорданова, Програмата „Живи човешки съкровища – България“ в област Смолян. – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 179-194.

Ваня Йорданова, Предоят в селата Могилица и Кошница (съвременни проекции). – Традицията в народната култура, Пловдив: РЕМ-Пловдив, 2018, 345-353.

Ваня Йорданова, Шина Кузманова разказва. – Родопи, 2018, кн. 1-2, 93-106.

Златка Петрова, Архитектурното наследство на Смолянска община. – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 165-178.

Златка Петрова, Паметни реликви от Освободителната война 1877-1878 година в Смолянска област. – Родопи, 2018, кн. 1-2, 21-31.

Златка Петрова, Свещеници – революционери от Райково, участници в Македоно-Одринското революционно движение и войните за национално обединение. – Тракия, т. 8, Хасково: Тракийски научен институт – филиал Хасково, 2018, 127-138. (достъпно и онлайн http://macedonia.kroraina.com/tr/8/trakija_8_9.pdf)

Златка Петрова, Пушка „Уинчестър“ на Петко Киряков (Капитан Петко войвода). Епитрахил на свещеник Атанас Келпетков. – 100 артефакта от героичното време. Визуални разкази в музея. Съст. и ред. проф. д-р Николай Ненов, София, 2018, 104, 108.

Таня Марева, Традиционна храна и хранене на населението в село Момчиловци, Смолянско. – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 5-116.

Таня Марева, „Фотографираната война“ във фондовете на Регионалния исторически музей в Смолян. Начин на употреба. – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 195-220.

Таня Марева, Менталните родопски терени на проф. Стоян Генчев. – Българската етнология в началото на XXI век. Теория и практика. София: Изд. на БАН „Проф. Марин Дринов“, 2017, 34-42.

Таня Марева, Родопското тъкачество – визуални образи за музейни образователни програми. – Музеите и устойчивото развитие. Велико Търново: Фабер, 2018, 179-184.

Таня Марева, Родопските събори – традиции и модерност. – Традицията в народната култура, Пловдив: РЕМ-Пловдив, 2018, 35-51.

Таня Марева, Кулинарен код в родопските родилни обичаи. – Паметта на традицията. Сборник в чест на 70-годишнината на доц. д-р Ангел Гоев. Велико Търново: Фабер, 2018, 539-557.

Таня Марева, Музей – музейни сбирки: срещи в миналото, предизвикателства днес (по материали от Смолянска област). – Културната памет във времето и пространството. Сборник, посветен на 65-годишния юбилей на проф. д.изк.н. Симеон Недков. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 2018, 314-328.

Таня Марева, Спомени на Костадин Тодоров Куклев за живота в Райково. – Родопи, 2018, кн. 3-4, 88-96.

Таня Марева, Спомени от детството в родния край на Златка Киркова. – Родопи, 2018, кн. 5-6, 97-110.

Тинка Белегова, Млади следовници на Стою Шишков. – Музейни летописи. 90 години организирано музейно дело, град Хасково. Сборник с доклади от научна конференция 90 години РИМ – Хасково, 16-17 ноември 2017 г., Хасково, 2018, 265-273.

Цветя Колева, Олимпизмът и олимпийското движение във фондовете на РИМ-Смолян. – Известия на Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян. Т. III, Смолян: ПринтаКОМ, 2017, 235-248.

Цветя Колева, Къща-музей „Д-р Константин Чилов“ в с. Славейно – музей на основателя на българската клинична лаборатория. – Музеите и устойчивото развитие. Велико Търново: Фабер, 2018, 54-61.

През 2018 г. музейните експерти са взели участие с доклади, научни съобщения и презентации в различни форуми - конференции, кръгли маси, семинари и пр., организирани от други музеи, научни институти, университети и институции в Смолянска община и в страната:

- **един** в Национална научна конференция „Нематериалното културно наследство – самобитност, приемственост, опорочаване“, организирана от СУ „Св. Климент Охридски“, УниБИТ, Фондация Арете-Фол, РЦНКН на Югоизточна Европа, март;
- **един** в Кръгла маса „Кодовете на времето: историческата памет на буквите“, организирана по повод 75-годишнината на доц. Катерина Венедикова от Катедра по тюркология и алтаистика на СУ „Св. Климент Охридски“, април;
- **един** в 57-а Национална археологическа конференция, организирана от НАИМ при БАН и РИМ-Бургас, май-юни;
- **един** в Национална научна конференция „100 години Дойранска епопея“, организирана от Община Плевен, РИМ – Плевен и Национален комитет за честване на 100 години от Първата световна война, септември;
- **един** в Кръгла маса в рамките на Първи Национален гайдарски събор „Апостол Кисьов“, организирана от Община Смолян, Министерство на културата и НЧ „Пробуда-1903“ – Стойките, септември;
- **един** в Международна научна конференция „Музеите и училищната история“, организирана от НМО – Габрово, октомври;
- **един** в дискуссионен панел „Нематериално културно наследство и музеи“, организиран от РЦОНКНЮЕ под егидата на ЮНЕСКО, в рамките на поредната инициатива „Панаир на музейните изложби“ на РИМ-Русе, октомври;
- **един** в Кръгла маса „Древният код на шевицата“, организирана от Градска библиотека „Паисий Хилендарски“ - Асеновград, съвместно с РЕМ-Пловдив, октомври;

- **един** в „ТАБАКОВИ НАУЧНИ ЧЕТЕНИЯ. Местни културни и музейни стратегии“, организирани от РИМ-Сливен, съвместно с ИЕФЕМ, НБУ, РИМ-Русе, ноември;
- **един** в Международна научна конференция „Когато (не)загърбваме конфликтите: ролята на музеите“, организирана от НВИМ-София, декември.

Във връзка с участието в посочените по-горе научни форуми **през 2018 г. от музейните експерти са предадени за публикуване 5 научни статии и съобщения.**

РАБОТА С ПУБЛИКИ

В изпълнение на тази дългосрочна задача музейният екип прилага съвременни подходи според потребностите на различните групи на ползватели на музейните услуги – туристи с развлекателно-образователни цели, деца и ученици от различни училищни степени, студенти и изследователи, възрастни с различна мотивация, хора със специфични потребности.

По статистически данни за 2018 г. експозиционните зали на РИМ „Стою Шишков“ са посетени от 12 750 човека, от тях безплатните посещения са 4783 (в т.ч. в четвъртък, посочен като ден за свободни посещения според регламент на ЮНЕСКО, посетители по време на Европейските дни на наследството, при откриване на изложби и други събития на музея, официални гости на общината и др.). От 1 декември е въведена промяната в разрешението за свободен достъп до музейната експозиция, като на основание чл. 187, ал. 4 от ЗКН за безплатно посещение е определена всяка последна сряда от месеца. В постоянната експозиция са изнесени общо 79 платени беседи (69 обзорни, 10 тематични), от тях 6 на английски език. На специални гости на общината и областта са изнесени 23 безплатни беседи (от тях 7 на английски език).

С публична лекция на тема *„Къде се крият корените на европейската цивилизация? Поглед към най-ранната история на българските земи“* е отбелязано началото на Българското председателство на Съвета на Европейския съюз в залите на РИМ „Стою Шишков“ – Смолян. Лекцията е изнесена пред ученици и заинтересовани граждани на 16 януари 2018 г. от уредничката в музея, докторант Маргарита Люнчева, постоянен участник в разкопките на Праисторическия солодобивен и градски център Провадия - Солницата от началото на проучването през 2006 г. досега.

По съвместен проект с Областна администрация – Смолян през 2018 г. е разработена и промотирана нова образователна програма, озаглавена *„Четем родопски предания и легенди“*. С нея се цели утвърждаване на значението на родопските легенди и предания като български културни ценности с принос в европейската съкровищница. За случая са подбрани два тематични текста, чийто корени се крият в древнотракийската епоха – легендата Орфей и Евридика и предание за Смолянските езера, публикувано от писателя Антон Страшимиров през 1918 г. По проекта е изработена възстановка на древнотракийски мъжки костюм. Произведен е в работилница „Бъдъмба“ – Варна, наши партньори от 2017 г. с представянето в музейните зали на авторската им изложба *„Български средновековни костюми (Реплики на костюми, оръжия и аксесоари от VI до XIV век)“*. Възстановката включва изработване от естествени материи на туника,

наметало и шапка, с орнаменти от родопската култура и колорит, характерен за региона. Костюмът е използван по време на образователната инициатива от главния четец – актьора от Родопския драматичен театър Румен Бечев. В края на „срещата“ с родопските предания и легенди, проведена в музейните зали, посветени на бита, вярванията и културата на древните траки, участниците имат възможност за снимка с шапката и с наметалото и да станат четци на текстовете за Орфей и Евридика и за Смолянските езера. Сега възстановеният костюм е експониран в експозицията на музея.

В качеството си на утвърдена културна институция, работеща активно по образователни програми, РИМ-Смолян е потърсен за партньор в проекти по Националната програма „Осигуряване на съвременна образователна среда“, модул „Музеите като образователна среда“, управлявана от МОН, стартира през лятото на 2018 г. По одобрен проект на ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“ – с. Смилян, община Смолян, „Уроци в музея – атрактивна образователна среда чрез прилагане на творчески подходи в ученето и преподаването“ от наши експерти в залите на музея са проведени 8 от планираните общо 16 занимания.

Младежка експедиция „Ние помним...“ е иницирана от РИМ-Смолян и се провежда съвместно с Клуб „Млад краевед“ към ЕГ „Иван Вазов“ – Смолян. Тя е финансирана от Националния комитет за отбелязването на 100 години от Първата световна война и участието на България в нея. Насочена е към повишаване на чувствителността на младите към конфликтни ситуации чрез надграждане на знанията на учениците за едно отминало събитие, дало отражение върху целия свят - Първата световна война, по-специално за Добричката епопея от септември 1916 г. Реликви от тази епопея са съхранени в Държавния архив в Смолян, в Регионалния исторически музей в Добрич, а имената на стотиците загинали са изписани в Мемориалния комплекс „Военно гробище музей – монументални паметници“. При посещението на обектите в Добрич участниците в експедицията са подпомогнати от музейните експерти в съответните обекти и от Радослав Симеонов (главен експерт в отдел „Военни паметници“ към Министерство на отбраната). През 2018 г. е реализирана изследователската част от експедицията. Заключителният етап включва изработка на фотодокументална изложба с текстове на български и на английски език и представянето ѝ пред образователната общност на Смолян, планирано за м. февруари 2019 г.

През 2018 г. на различни публики в РИМ – Смолян са предлагани възможности за общуване с наследството чрез предоставяне на експозиционните зали за тематични форуми (срещи, събития, изложби) като:

- „Символите на моя роден град“ – заключителна среща с презентация от наш експерт по темата; представяне на изложбата за рисунки и сувенири от конкурс, организиран от Областния информационен център – Смолян; награждаване на победителите в конкурса, 27 февруари;
- информационна среща на екип от Община Смолян със заинтересовани институции, граждански организации и граждани по проект „Интелигентно въздействие на местно ниво. Smart Impact“ (УРБАКТ III), партньор на Община Смолян, 26 април;

- заснемането на сцени от документален филм в реновираната родопска стая в къща-музей „Ласло Наги“, 8-9 ноември;
- два джаз-концерта, организирани от Фондация „Груув ателие“: на Дейвид Бъркман, клавиър (30 септември) и на Дина де Роуз, вокал и клавиър (28 октомври). Музеят организира първо излъчване на живо в социалните медии на събитие от залите – концерт на Дина де Роуз.

През 2018 г. са администрирани Facebook и Twitter страниците на РИМ – Смолян. Актуализирана е информацията на музейния сайт (<http://www.museumsmolyan.eu>). Поддържа се и сайтът на Клуб на Приятелите на музея в Смолян (<http://www.museum-friends.com>).

По отношение на реализирани медийни партньорства може да се обобщи, че от години музейните инициативи получават най-активна подкрепа от ИА „Фокус“ – Радио Смолян, от регионалния вестник „Отзвук“ и електронните медии в Смолян. През 2018 г. информация за РИМ – Смолян е излъчвана чрез Кабелна телевизия „Фотон К“, регионалната eTV – Хасково, bTV, БНР, Радио Кърджали, Радио Пловдив, Про-нюз Добрич.

ОРГАНИЗАЦИОННА ДЕЙНОСТ

През 2018 г. за пореден път са организирани редица прояви, посветени на инициативата на ИКОМ „Нощ на музеите“ с национална тема “Хиперсвързани музеи: нови подходи, нови публики” (20 май) и Европейските дни на наследството с национална тема “Културното наследство – изкуството да споделяш” (25-30 септември).

Направена е необходимата организация за представяне на РИМ „Стою Шишков“ – Смолян в рамките на първия „Салон на музеите“, включен в културната програма на Българското европредседателство, НДК – София, 26 февруари – 6 март. Отправените послания към публиката са „Музеят в Смолян - една от водещите културни институти на територията на Средните Родопи, хранител на ценности от различни епохи“ и „Живият музей“. Те са промотирани чрез специално изработени от екип на нашите дългогодишни партньори от НХА – Специалност „Рекламен дизайн“ рекламни банери и чрез информационни материали за предлаганите музейни ателиета.

РИМ „Стою Шишков“ е избран за участие в информационната кампания на Представителството на Европейската комисия в България – „Човешкото лице на културното наследство“, проведена в партньорство с Министерство на културата във връзка с Европейската година на културното наследство – 2018. Направена е организация за експониране и представяне на рекламни картички с номера #9, #20 и #22 в специално обособен кът в експозиционните зали. юли-декември.

Организирано е участие на екип на РИМ „Стою Шишков“ – Смолян в XV Международно туристическо изложение „Културен туризъм“ – В. Търново, с възможност за представяне на информация за музея чрез щанда на Община Смолян,

както и за включване в разнообразни дискуссионни панели, кръгли маси, промоционални турове (19-21 април). По същия начин е организирано ефективно участие в XV Туристическо изложение „Планините на България – гостоприемство в четири сезона“, проведено в Смолян (18-20 октомври).

Продължава регулярното информиране на Туристическите информационни центрове в Смолян, Широка лъка, Девин, Чепеларе и Златоград за новостите в експозиционните зали на Музея и актуални предложения за посетителите му.

В подкрепа на обществено значими проекти на общини, кметства и местни общности в Смолянска област през 2018 г. е направена организация и оказано съдействие:

- на общините Смолян, Рудозем, Мадан за обсъждане и приемане на Общи устройствени планове на териториите, конкретно в частта за културно наследство – археологическо, историческо и нематериално;
- на община Смолян и Асоциация на родопските общини за техническо обследване и енергийно обследване на сградата на музея в Смолян;
- на СНЦ „БИО-Б-ЕКО“ – Борино за изпълнение на проект за консервация и изграждане на защитно покритие на намиращия се в непосредствена близост до селището средновековен некропол в м. Джума Дюзю, проучван от експерти на музея през 70-80-те години на XX в.;
- на Кметство Широка лъка и ОУ „Никола Й. Вапцаров“ – Широка лъка за изпълнение на програмата за тържествено отбелязване на 200-годишнината от просветното дело в селището;
- за издаването на биографичната книга „Костадин Илчев. Дума гайдо, дума и размисъл!“, с автор Руска Главчева, посветена на 70-годишнината от рождението на почетния гражданин на Смолян, с подбор и сканиране на снимков материал;
- на Ротари клуб и Ротаракт – Смолян за представяне на изложба, посветена на 96 години от освобождението на Родопите.

На 14 декември 2018 г. е проведена иницирирана от музея работна среща на тема „На 100 километра от европейската столица на културата Пловдив 2019#Заедно“, на която са дискутирани реални възможности за общи културни инициативи на общината, водещите културни институции в града – музей, галерия и библиотека, читалищата. Срещата е с участието на представители на НБУ и РЦОНКНЮЕ към ЮНЕСКО – София.

С оглед **развитие на човешките ресурси и административен капацитет** РИМ – Смолян следва политиката на „учене през целия живот“ с цел усъвършенстване на музейните експерти и други служители. Поощряват се заявите да придобият нови знания и повишат компетенциите си експерти в различни области на наследството или такива с административни задължения.

РИМ „Стою Шишков“ – Смолян организира целево обучение за специалистите в отдел „Археология“ и консерватора на музея, както и мониторинг на археологически

керамични съдове от д-р Димчо Радев, вписан в регистъра на Министерство на културата на лицата по чл. 165, ал.1 от ЗКН.

През 2018 г. е осигурено участие в конференции, срещи, семинари, публични лекции, обучения, организирани от Министерство на културата, институти, университети, от общинската и областна администрация в Смолян, от неправителствени организации, сред които:

- групови работни посещения, включително срещи на наши експерти с музейни екипи в Историческите музеи в Панагюрище и Асеновград, РЕМ – Пловдив, РИМ- Велико Търново, НВИМ - София;
- **трима** в кръгла маса „Отвъд съкровищата. Съвременен управление на културното наследство“, проведена в НДК-София, февруари;
- **един** във френско-български проект „Изследване на колекцията Дегранд“, съхранявана в Musée d'Archéologie nationale de Saint-Germain-en-Laye (Paris, France), 13-30 март;
- **един** в работна среща за дигитализация на културното наследство – недвижимо и движимо, материално и нематериално, организирана от Фондация „Фулбрайт“ и Министерство на културата – март;
- **трима** в кръгла маса „Университетът среща музея: нематериалното културно наследство и неговото представяне, презентирание и експониране“, проведена НБУ и организирана съвместно с РИМ-Русе и РЕМ-Пловдив, юни;
 - **трима** в 57-та Национална конференция по археология, проведена в РИМ – Бургас, май;
 - **двама** в обучение на музейни експерти-археолози по „Идентификация, автентификация и оценка на археологически обекти, монети и монетовидни предмети“, организирано от РИМ-Кърджали и Министерство на културата, 3-5 октомври;
 - **един** за участие във Международен фолклорен фестивал на Стария град Каледжъ, община Муратпаша – Анталия, 10-14 октомври;
 - **един** в екип за теренни издирвания на антични рудници на територията на област Стара Загора, декември;
 - на отделни представители на отделите „Връзки с обществеността“ и „Административен отдел“ по компетенции е осигурявано участие в безплатни или платени обучения на сертифицирани фирми, провеждани от Областна и Общинска администрация, също така и в информационни срещи и семинари, предлагани от „Европа Директно“, Областен информационен център – Смолян и др.

РАБОТА ПО ПРОЕКТИ

През 2018 г. е разработен, изпълнен и отчетен проект за редовни археологически разкопки на обект „Момчилова крепост“ край с. Градът, община Смолян. Проектът е финансиран от Министерство на културата, по държавната задача за археологически разкопки за 2018 г.

През отчетния период екип на РИМ – Смолян е разработил проект „Експонатите говорят“, представен пред МК в сесия за частично финансиране на проекти в областта на музейното дело и изобразителните изкуства. Проектът не е получил финансиране.

БЮДЖЕТ

Регионален исторически музей „Стою Шишков“ – Смолян, е юридическо лице, второстепенен разпоредител с бюджет към община Смолян – Държавна дейност 739 „Музеи и галерии с регионален характер“.

Съгласно прилаганите стандарти в делегираните от държавата дейности за 2018 г., бюджетът на музея е в размер на 367 800 лв.

Възстановен преходен остатък за 2017 г. 9708 лв.

Получен трансфер от Министерство на културата за 2018 г. на стойност 9980 лв., предназначен за археологически поручвания и консервация на обект „Момчилова крепост“, с. Градът, община Смолян.

Целеви трансфер от Министерство на финансите за 2018 г. чрез Община Смолян на стойност 800 лв. за събитие във връзка с отбелязване на 100 години от Първата световна война.

Реализирани собствени приходи за 2018 г. от дейности на музея на стойност 22 906 лв., изразходвани както следва:

- за издръжка на музея на стойност 20 640 лв;
- внесен данък 3 % върху приходите за 2017 г. по ЗКПО на стойност 675 лв.;
- доставка на стоки (рекламни материали) на стойност 1624 лв.

Други неданъчни приходи за 2018 г. са постъпили от предадени вторични суровини, на стойност 33 лв. Средствата са изразходени за издръжката на музея.

Преходният остатък за 2017 г. на стойност 9708 лв. е изразходван за издръжка: на стойност 6707 лв., за придобиване на ДМА: на стойност 2998 лв., разпределени за 2 бр. компютри.

Средствата, получени от Министерство на културата са изразходени и отчетени в срока по договора между Музея и Министерството, съгласно който са отпуснати.

През 2018 г. са изплатени заплати, ДМС, СБКО, др. възнаграждения, суми за извънтрудови правоотношения и задължителни осигурителни вноски от работодателя в размер на 307 182 лв.

Отчетната финансова 2018 година РИМ „Стою Шишков“ - Смолян, завършва с реализирана икономия (преходен остатък) в размер на 14 913 лв.

Съгласно Закона за счетоводството и Счетоводната политика на музея са извършвани счетоводни анализи, инвентаризации, актуализации на план/отчет в рамките на стандартната издръжка (бюджет), получените трансфери от Министерство на културата и др. и реализираните собствени приходи на музея.

ТАНЯ МАРЕВА
ДИРЕКТОР НА РИМ „СТОЮ ШИШКОВ“ – СМОЛЯН

Отчетът е разработен на база отчети по структурни звена и индивидуални отчети на служителите на РИМ „Стою Шишков“ – Смолян и обсъден предварително. Приет от Съвета на музейните специалисти на редовно заседание, проведено на 17.01.2018 г.

Официалният отчет на институцията за 2018 г., заедно с индивидуални отчети и отчети по структурни звена, са заведени в „Научен архив“ на РИМ – Смолян, № 488 (Инв. книга № 137).